

Oller davant un boc de cervesa

Joan Cavallé

OLLER DAVANT UN BOC DE CERVESA O LA REVOLTA DELS QUASI

JOAN CAVALLÉ

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: abril del 2012

© Joan Cavallé
© Cossetània Edicions

Edita: Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Fotografia de la coberta: Steinlen

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Arts Gràfiques Requesens

ISBN: 978-84-15456-38-4

Dipòsit legal: T-410-2012

Aquesta obra ha estat escrita per encàrrec de la Fundació "la Caixa", per formar part del cicle *L'època de la febre d'or. Art, cultura i literatura*. Se'n va fer una lectura dramatitzada a l'auditori de CaixaForum de Tarragona, el dia 16 de novembre de 2011, a càrrec del col·lectiu En Veu Alta, integrat per Jordi Francesch, Montserrat Auqué, Dolors Esquerda, Francina Baldrís, Josep M. Roig Rom, sota la direcció de Dolors Juanpere i la coordinació de Xavier Filella. El repartiment va ser el següent:

OLLER:	Jordi Francesch
ADELA:	Montserrat Auqué Dolors Esquerda Francina Baldrís
MOSSO/POLICIA:	Josep M. Roig Rom
XOFER:	Josep M. Roig Rom
TONETA:	Montserrat Auqué
LAIETA:	Dolors Esquerda
TECLA GOMIS:	Francina Baldrís
LA RATETA:	Dolors Esquerda
GEPERUDET:	Dolors Juanpere
EL JUGADOR:	Dolors Juanpere

PERSONATGES

OLLER

MOSSO

VEU DE L'ADELA, amiga de la Maria

UN GRUP DE MANIFESTANTS

L'ESTRANY

MANEL, el cotxer

LA TONETA, cosidora

LA MORTA, dita LAIETA

EL DANIEL, boig per tancar

LA GRANDASSA, anomenada TECLA

EL GEPERUDET DE LA MAGRANA

ELS POLICIES

EL CAP DE LA POLICIA

L'HOME DELS MIRALLETS

UN CAPELLÀ

UN ESCOLÀ

LA MISTAIRE, de nom RATETA

TRES BORSISTES

UN PINXO

GENT QUE PASSA

EL JUGADOR DE CARTES

ELS QUASI

Aquesta obra no pretén reconstruir cap moment de la vida de Narcís Oller, sinó, més aviat, donar forma dramàtica a les dificultats i preocupacions de l'Oller escriptor davant de la creació literària. Tots els personatges que hi apareixen, llevat d'ell, fan referència, directa o indirecta, a personatges de l'obra olleriana.

En cas que aquest text arribi a ser posat en escena, el director podrà decidir, com és natural, que un mateix actor interpreti més d'un personatge. El MOSSO i el CAP DE LA POLICIA, però, han de ser interpretats, necessàriament, pel mateix actor. També és convenient que siguin interpretats pel mateix actor l'ESTRANY, l'HOME DELS MIRALLETS i el JUGADOR DE CARTES.

L'escriptura d'una obra de teatre s'enfronta amb el problema de la simultaneïtat. L'escriptura, i la consegüent lectura, està encotillada pel seu necessari desenvolupament lineal: una paraula després de l'altra, una frase després de l'altra, una rèplica a continuació d'una altra. Però en el teatre, com en la realitat, els fets i les paraules se sobreposen els uns als altres de manera necessària. Quan llegim un text teatral, hem de continuar llegint una paraula després de l'altra. Però, quan el veiem, a cada moment ens arriba una multitud de missatges simultàniament, no només paraules, sinó també moviments, sons, llums, colors, etc. Un text teatral no pot reflectir amb exactitud la superposició que es produeix en el fet escènic. Les acotacions solen ser un mitjà útil per indicar-ho. En aquesta obra això succeeix contínuament. Mentre uns personatges parlen, d'altres es mouen per l'escena en una acció que pot no tenir res a veure amb allò de què els altres parlen. El lector d'aquesta obra es veurà obligat a llegir les accions que són simultànies una a continuació de l'altra. Només la representació de l'obra col·locarà les coses en el seu lloc (o, més pròpiament, en el seu temps). Mentre això no es produeixi, caldrà que el cervell del lector faci la funció d'espai escènic i introdueixi, ni que sigui subsidiàriament, la simultaneïtat perduda en la lectura.

I. UNA CARTA

A les fosques, la VEU DE L'ADELA, que llegeix una carta. Durant la lectura, molt lentament, va il·luminant-se l'escena. El procés és calidoscòpic, la llum va prenent possessió de l'espai amb petites pinzellades esparses, mòbils, que a poc a poc van fent-se més grans. Mentre l'ADELA llegeix, en escena començaran a passar-hi coses, que s'anotaran en el lloc oportú.

VEU DE L'ADELA: Estimada amiga. Què és això de tant de temps sense escriure'ns? Que t'has oblidat de mi, potser? O és que tal vegada t'ha sortit xicot? Espero que no sigui per alguna raó greu, aquest silenci, i que tots en ta família estiguin bons i feliços. En la lletra anterior ja te deia lo molt que t'enyoro i les ganes que tinc de tornar-te a veure. La Setmana Santa que vaig passar a casa teva va ser un dels moments més deliciosos que recordo d'ençà que vam tornar del Sagrat Cor. Amb tu, ves què et dic!, la llum de les atxes i aquelles cucurulles ara negres, ara vermelles, no me feien tanta por. T'he d'explicar una cosa que t'alegrarà. Ja saps com, seguint els teus consells, havia intentat, en més d'una ocasió, agafar alguna novel·leta o algun llibret de poesies escrits en català. Sempre m'havien caigut de les mans perquè, encara que compostos en la nostra llengua familiar, usen unes paraules que no les sento a ningú, com si fossin d'altre temps. Però ara he entropessat, a la biblioteca de l'oncle Pau, amb un llibret que és del tot diferent. Són quatre petites històries i no sé quina és més emocionant. La primera presenta una nena de quatre anys i, mira què et dic!, m'ha fet la impressió que era jo mateixa quan tenia aquesta edat. La nena es fa amiga del vailet que cada dia sens falta porta el pa a la família. I això m'ha fet pensar en un xiquet que, ja fa anys, ens portava a

casa els encàrrecs de la tenda d'ultramarins. És una història molt trista, la del vailet del pa, vull dir. Que la del xiquet dels ultramarins fos trista no hi havia pensat mai, però ara que hi penso, potser sí, que n'és, de trista. On deu parar, ara? És segur que a la tenda ja no hi treballa. Li desitjo el millor. Que trobi una bona noia, honesta i treballadora, que li doni molts fills. I que no li falti la feina! Ara, de totes les històries que explica el llibret de marres, la que m'ha trasbalsat més és una que es diu "Tres mesos de món". Afigurat que és ni més ni menys que dues amigues que han estat internes al mateix col·legi i, quan tornen a casa, s'escriuen cartes per no perdre la relació i l'amistat. Això no fóra estrany, perquè d'amigues així el món en deu anar ple, si no fos que les dues amigues es diuen Adela i Maria, com tu i com jo, i una d'elles viu a Barcelona i l'altra, no, també com nosaltres, sinó que al revés, la barcelonina del conte és la Maria. Però no deixo de pensar en totes aquestes casualitats. La Maria i l'Adela parlen de les mateixes coses que parlem nosaltres i en més d'una ocasió m'ha semblat que les seves paraules eren les meves. Suposo que no pot ser res més que una casualitat. Saps per què? Doncs molt senzill. El llibre en qüestió va ser publicat el 1879 i en aquell moment tu i jo ben just sabíem parlar. Sort d'això, perquè, si el llibre hagués estat publicat abans-d'ahir, segurament ara mateix estaria pensant que algú ens llegeix les cartes, o que ens espia. O potser que aquest tal Narcís Oller, que és qui figura com a autor del llibre, en realitat és un nom inventat darrere el qual s'amaga la meva estimada amiga. I ara ja acabo. En el llibre, les dues noies s'acomiaquen cada vegada d'una manera diferent. En això es veu que no són autèntiques, sinó obra d'un escriptor. Jo, per si de cas, acabaré aquesta carta de la mateixa manera que sempre: enviant-te molts petons per a tu i records a tots els teus. La teva estimadíssima Adela.

2. L'ESCENA

Mentre l'ADELA ha anat llegint la carta, s'ha anat il·luminant, molt lentament, l'escena.

Sala d'un cafè.

La il·luminació no és clara. Ombres i llums divaguen per una escena que va canviant d'aspecte seguint les indicacions que aniran donant-se.

Taules i cadires disposades arbitràriament. Un taulell, amb un mirall i ampolles al darrere, en un racó. Un piano en algun lloc. Portes laterals. Al fons, la porta del carrer i una vidriera, a través de la qual es veuen, deformades, les siluetes de la gent que passa.

Hi ha una escala, amb barana, que baixa del pis de dalt. Galeria que recorre l'escena d'esquerra a dreta. Portes d'accés al pis de dalt.

Assegut davant d'una taula, de cara al públic, un OLLER endormiscat. Sobre la taula, un boc de cervesa, un quadern de notes, papers i una ploma.

El MOSSO es passeja per l'escena, de taula en taula, torcant-les amb un drap, posant les cadires a lloc, recollint algun got o algun platet que hi ha abandonat. Remuga paraules incomprensibles. Els seus moviments delaten un petit defecte de mobilitat.

Quan l'ADELA acaba de llegir, la seva veu és substituïda per una lleugera música de piano i una remor suau de converses.

Joan Cavallé

OLLER, *mig sortint del seu estat d'ensonyament, però no prou despert encara, arrossegant les paraules*: Mosso! Ei, mosso! Per què no dones una mica més de ble a aquestes llànties? Tot el que veig són ombres! Una mica més de llum! Una miconna miqueta més de llum i desapareixeran les ombres. Llavors podré... llavors podré... podré escriu... podréscriuuuure tranqui... (*torna a caure en una mena de sopor*)... podréee... lament... meeent...

3. LA REALITAT

A poc a poc, va prenent cos un brogit procedent del carrer. És una multitud que camina, crida i canta. Va identificant-se la melodia de La Marsellesa, acompanyada de sons de tabal, algun instrument de vent i algun crit, tot molt poc professional.

El MOSSO deixa el que estava fent i s'adreça a la vidriera del fons, des d'on mira a l'exterior. A través dels vidres s'intueixen formes deformades de la multitud.

S'obre la porta i, juntament amb els sons, un grup de manifestants penetra a la sala del cafè. Canten i criden. Un o dos fan onejar una bandera vermella. D'altres reparteixen o escampen fulls volants.

UN MANIFESTANT: Viva la República!

UN ALTRE: Mori el rei!

UN ALTRE: Per una pàtria honrada!

UN ALTRE: Fora l'existent!

En un moment determinat, es fa visible el que hi ha escrit a la bandera:

VISCA LA REALITAT
MORI EL ROMANTICISME

Mentre es mouen per la sala, sonen uns xiulets molt estridents. Cessen els cants.

UN MANIFESTANT: Els carrabiners!

UN ALTRE: Pirem!

Els manifestants deixen el que estaven fent i, enmig de crits, corren cap a fora. La bandera o pancarta cau, abandonada, sobre la figura d'OLLER, que queda tapat

Joan Cavallé

per la peça de roba. Durant la primera part de l'obra, OLLER queda tapat per aquest drap.

Quan els manifestants són a fora, el MOSSO tanca la porta. El so de les corredisses es dissol. La música de piano torna a sentir-se. El MOSSO se'n va cap a on és OLLER.

4. L'ESTRANY

Un dels individus que havia entrat amb els manifestants, a qui anomenarem l'ESTRANY, ha quedat inexplicablement dins de la sala. És una figura inconcreta, invisible als ulls dels altres personatges. Observa els moviments del MOSSO. El segueix.

El MOSSO alça el drap que cobreix OLLER com si volgués comprovar el que hi ha a sota. Torna a deixar el drap i es queda allí, plantat, rumiant. Mentre el MOSSO fa aquestes accions, l'ESTRANY agafa un dels papers de la taula d'OLLER i fa com qui el llegeix.

El MOSSO alça el drap una altra vegada i, després de pensar-s'ho, decideix deixar-ho tot tal com està. Agafa el boc de cervesa i se'n torna cap al taulell.

L'ESTRANY es queda una estona llegint els papers d'OLLER. Quan s'adona que el MOSSO se n'ha anat, desapareix pel mateix lloc que ell i s'endú un dels papers, que s'amaga entre les robes.

5. UN FIGURANT

El MOSSO desapareix darrere del taulell. Recolzat al taulell del bar, des d'uns moments abans, el MANEL. Es tracta d'un personatge que no es distingeix per res. Tot i amb això, és un personatge.

MANEL: Jo, senyors, aquí on me veuen, jo sóc la persona més desgraciada, però més repunyeterament desgraciada, que hi ha sota la capa del sol. Ningú com jo. Ni el més pobre dels pobres. Ni el negre més fosc amagat al forat més fondo del país més feréstec. Em dic Manel i aquí s'acaba tot. Tal com ho senten. Manel i prou. Ep! Tinc un ofici, això sí. Cotxer. Arriiii! Oooooh! Osque! Sóc cotxer, sí. Però ja està. Manel, cotxer. Cotxer, Manel. Nom. Ofici. I prou. Res més. Res de res més. De res. El meu amo, el que em pagava els pistrincs cada setmana, era el senyor Foix. El senyor Gil Foix. Ell té nom, i cognom, i casa, i família... En fi, què els he de dir! I no me'n puc queixar, del senyor Foix, això també ho he de dir. O sí? Però no. Si fos per ell, tot seria diferent. Perquè encara que "ricatxo", el senyor Foix sempre ha estat una bona persona. Em dava propines, bones propines!, i de tant en tant algun puret. Què dic, puret! Puràs! Un bon americà! Si fos per ell, el seu cotxer Manel no només tindria nom i ofici. Nom, cognom, edat, ofici, benefici, família, domicili, rostre, caràcter, veu, "modus" i maneres, allò que en diríem una personalitat... què sé jo, què tindria! El senyor Gil no és dels "ricatxos" que corren. Ell ha dit tota la vida que els diners s'han de guanyar honradament. Honradament, amb lleialtat i amb honor. Aquest era el seu lema. Però ja veuen com ha acabat, el senyor Foix! Tocat del bolet! Si volen saber alguna cosa més de mi, ho hauran de preguntar a aquell subjecte. D'ell, d'ell és tota la culpa!

